

Allah'ın Ef'aline O'nun Cânibinden Bakmak

Yıldız böceği birkaç cm.'lik bir sahayı, meselâ, bir yaprağı ancak aydınlatabilir. Yıldız böceği şuurlu farzedilerek, ona denilse ki; sema tabakalarının güneş denilen haşmetli bir sultanı var. O sultan, her birinde binlerce yaprak bulunan milyarlarca ağaçları, o ağaçların oturduğu hadsiz bağları, dağları, ovaları, bunların tamamından çok daha büyük olan denizleri, üzerinde bulunduğumuz Arz gibi nice küreleri, yıldızları aynı anda aydınlatıyor ve hepsinden haberdar oluyor, hepsinde tasarruf ediyor.

Şayet o yıldız böceği, kendi küçük fenerini ölçü alsa, bu hakikatı aklına sığdıramayacak ve istib'ad ile inkâra sapacaktır.

Yıldız böceğini, böyle bir vartaya düşüren, güneşin haşmetli tasarrufuna kendi cânibinden bakması ve onun her tarafı muhit haşmetli ziyâsını kendi cüz'i ışığıyla mukayese etmesidir.

Yıldız böceğinin güneşi ve onun tasarrufatını anlayamaması gibi, bazı insanlar da Cenâb-ı Hakk'ın bu hadsiz feza-yı âlemi kemâl-i sühuletle idare eden nihayetsiz kudretini, her şeyi ihata eden ilmini ve sair sıfatlarını akıllarına sığdıramamakla inkâra saparlar.

Onları böyle bir inkâra düşüren, Cenâb-ı Hakk'ın mutlak ve muhit sıfatlarını kendi cüz'i ve mahdut sıfatlarıyla mukayese etmeleridir. Halbuki, Üstad Bediüzzaman'ın buyurduğu gibi, **“Allah'ın ef'âline, O'nun cânibinden bakmak ve âsârını mukayese ederken O'nun hassasını nazar-ı itibara almak lâzımdır.”**